

**การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม***
**A Small Secondary Administration on Academic Model
by Participatory Action Research**

เสกสรร พัทธกะทา และณัฐ รัตน์ศิรินิชกุล

Sexsan Pitaka and Nat Rattanasirinichakun

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Lampang Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: sssss2513.@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
2. แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า นำวงจรคุณภาพ PDCA มาเป็นกรอบในการดำเนินงานตามภาระงานที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ข้อประกอบด้วย การวางแผนการดำเนินงาน สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและบุคลากร มีระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีคู่มือในการดำเนินงาน รวมถึงกระบวนการทำงาน ที่อาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งต้องมีการมอบหมายภารกิจอย่างชัดเจน มีการตรวจสอบการดำเนินงาน นิเทศกำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบ และมีผลการดำเนินไปปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

คำสำคัญ: โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก; การบริหารวิชาการ; แนวทางการบริหาร

*ได้รับบทความ: 18 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 21 สิงหาคม 2566; ตอปรับตีพิมพ์: 30 สิงหาคม 2566

Received: February 18, 2023; Revised: August 21, 2023; Accepted: August 30, 2023

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the academic administration problems of small secondary schools and 2) guidelines for academic administration of small secondary schools as action research. The population in the research was 17 people namely administrators, teachers, committees of the basic education school, and experts. The research tools were 1) questionnaires, 2) interview forms, and 3) focus group.

The research results were as follows:

1. The problems of academic administration in small secondary schools found that the development of the school curriculum followed by the development of the learning process, development and use of technological media for education.
2. The guidelines for academic administration of small secondary schools found that the PDCA quality cycle was used as a framework for the implementation of all 3 tasks that had to be developed as follows: operational planning create knowledge and understanding for teachers and staff that were a clear operating time, an operating manual, including the work process that relies on the participation of stakeholders which requires a clear mission assignment, a systematic review of operations, supervision, follow-up, and has resulted for improvement continue to develop to be efficient and effective.

Keywords: Small-Sized Secondary Schools; Academic Administration; Management Guidelines

1. บทนำ

แผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งมุ่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับตำบลเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์นั้นต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001-2100) มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรและพลเมืองโลกหลายด้านซึ่งส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของพลเมืองโลกและประชาชนชาวไทย ทุกส่วนของสังคมจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอด และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารในฐานะผู้นำน้องค์กรจำต้อง

ปฏิรูปตนเอง และการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่เพื่อนำพาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และความสมดุลเพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ เพื่อเป็นการรองรับนโยบายของรัฐบาล Thailand 4.0 ที่รัฐบาลกำหนดเพื่อใช้ขับเคลื่อนจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

จากรายงานการประเมินตนเองประจำปี SAR (Self Assessment Report) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดลำปางพบว่าปัญหาคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดลำปางไม่เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดจากผลการทดสอบแบบสุ่มตัวอย่างนักเรียน อายุ 15 ปี ตามโครงการ PISA (Programme for International Student Assessment) เป็นโปรแกรมการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากลของกลุ่มประเทศในองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา OECD (Organisation of Economic Co-operation and Development) ซึ่งทำการทดสอบใน 3 ด้านประกอบด้วย ด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านวิทยาศาสตร์ ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ยและอยู่ในลำดับที่ 57 จาก 80 ประเทศ และจากรายงานการประเมินตนเองประจำปี SAR (Self Assessment Report) ในห้วงเวลา 3 ปีย้อนหลัง (2561-2559) จังหวัดลำปางมีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 จำนวน 30 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 2 โรงเรียน ไม่มีโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง 7 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 21 โรงเรียน จากรายงานการประเมินตนเองประจำปี SAR (Self Assessment Report) ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดลำปางพบว่าปัญหาคุณภาพงานวิชาการเป็นปัญหาหลักของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ และจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในห้วงเวลา 3 ปีย้อนหลัง (2561-2559) ในระดับมัธยมศึกษาพบว่าในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดลำปาง มีผลการทดสอบต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับชาติในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กหลายแห่งได้พยายามแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่เพื่อรักษาสภาพและการคงสภาพไว้ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ โดยเฉพาะในด้านวิชาการ จากผลการทดสอบในระดับนานาชาติ ระดับประเทศ และระดับสถานศึกษาตามที่ได้กล่าวมาและข้อค้นพบจากรายงานการประเมินตนเองประจำปี SAR (Self Assessment Report) ว่าปัญหาคุณภาพงานวิชาการโรงเรียนขนาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งหากพิจารณาจากความต้องการจำเป็นที่จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกี่ยวข้อง

และส่งผลกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และการประเมินสมรรถนะนักเรียนสากล (PISA) ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาและของระดับประเทศคือกระบวนการพัฒนาการเรียนของผู้เรียนสถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญ ผู้เรียนจะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานตามแนวทางของสถานศึกษา ปัจจุบันการบริหารงานในสถานศึกษาได้จัดรูปแบบการบริหารออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบริหารบุคคล และฝ่ายบริหารทั่วไปและการที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จทางด้านการเรียนรู้นั้น การบริหารวิชาการจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นปัจจัยหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากฝ่ายบริหารวิชาการมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง เนื่องจากการบริหารวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนที่ดำเนินตามนโยบายของสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาใดจะประสบความสำเร็จได้นั้น คุณภาพของผู้เรียนเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการบริหารดังนั้นการพัฒนางานวิชาการจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาหรือเป็นภารกิจหลักมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการ เข้าใจขอบเขตการดำเนินงานและภาระหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่เมื่อมามองตามความเป็นจริงแล้วในสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพในด้านวิชาการซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมักถูกตั้งคำถามเรื่องคุณภาพทางวิชาการ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการบริหารจัดการ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการมีแนวนโยบายควมรวม และยุบโรงเรียนขนาดเล็กอยู่เสมอด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการทราบปัญหาและหาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้โดยอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่าง คณะผู้วิจัย ครูและบุคลากร ทุกคนในโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม ปีการศึกษา 2563 อันประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนครูบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 12 คน รวม 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นการจัดลำดับความสำคัญตามภารกิจงานกลุ่มงานบริหารวิชาการรอบภาระงานทั้งหมด 17 ภาระงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการโดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ คือให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเป็นอันดับสองเป็นอันดับสามเป็นอันดับสี่เป็นอันดับรองลงไปไม่ได้เป็นภารกิจของสถานศึกษา และแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับลำดับความสำคัญของการจัดลำดับความสำคัญตามภารกิจงานกลุ่มงานบริหารวิชาการ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาวิธีดำเนินการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การยกร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ที่ 1 ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ มายกร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามขอบเขตที่กำหนด ส่วนที่ 2 การตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม ตำบลเวียงตาล อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดลำปาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารด้านการบริหารการศึกษา การบริหารการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในการตรวจสอบเพื่อยืนยัน

ความเหมาะสมแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณานำมาปรับแก้ไข เพื่อนำมาจัดทำแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคมตำบลเวียงตาลอำเภอห้างฉัตรจังหวัดลำปาง

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม และควรได้รับการแก้ปัญหาเพื่อให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพ เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดที่ต้องได้รับการพัฒนาโดยเร่งด่วน เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพมีดังนี้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษานั้น พบว่า การที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ผู้รับผิดชอบยังขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา และการดำเนินงานไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด อีกทั้งสถานศึกษามีบุคลากรไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้ต้องปฏิบัติงานหลายด้านรวมถึงภาระงานสอน ทำให้การบริหารงานเกิดความล่าช้า และขาดการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้รับผิดชอบในแต่ละด้านต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องมีระยะเวลาที่ชัดเจน การพัฒนาหลักสูตรควรมีคู่มือในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร มีการมอบหมายหน้าที่ที่ชัดเจน มีการนิเทศ กำกับ และติดตาม การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ รวมถึง คำนึงถึงบริบท ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงผลการปฏิบัติงาน รวมถึง ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพต่อไป

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนยังขาดกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและครูผู้สอนยังขาดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหาร

จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการกระบวนการเรียนรู้ และควรต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งด้านสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมไปถึงการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

1.3 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า โรงเรียนยังขาดการใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของนักเรียน และครูยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึง ดังนั้นการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษา จึงมีความสำคัญเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจ ผู้สอนสามารถใช้สื่อเพื่อสอนเนื้อหาใหม่ เพื่อสอนการคิดแก้ปัญหาส่งผลดีต่อการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ PLC (Professional Learning Community) มีความเห็นว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนาการดำเนินการใน 3 ภาระงาน ตามความสำคัญที่ต้องแก้ไขปัญหาเร่งด่วน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ในการจัดทำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนทั้ง 3 ภาระงานนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ควรนำวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) มาเป็นกรอบในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย P-Plan คือ การวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยสถานศึกษาต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและบุคลากร มีระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีคู่มือในการดำเนินงานและการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง D-Do คือ ลงมือปฏิบัติตามแผน โดยครูและบุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและของสภาพงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน มีผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเน้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือโครงการต่างๆ สามารถปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ C-Check คือ การตรวจสอบวัดผลและประเมินผลว่าดีขึ้นหรือไม่ ในกระบวนการนี้ ควรมีการนิเทศกำกับ บันทึกผลการตรวจสอบ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมการติดตามอย่างเป็นระบบ และ A-ACT คือ การปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน ร่วมกันนำปัญหา อุปสรรคมาวิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไข ดำเนินการแก้ไข บันทึกผลการพัฒนาปรับปรุง เปรียบเทียบผลกับเป้าหมาย

สรุปการประเมินผลปรับปรุง และนำข้อมูลไปปรับใช้เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดสนทนากลุ่มในการการตรวจสอบเพื่อยืนยันความเหมาะสมของแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาดำเนินการ และปรับปรุงแก้ไข พบว่า แนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำกระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) มาเป็นกรอบในการดำเนินงาน มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

1. ขั้น P-Plan (การวางแผนการดำเนินงาน) แนวทางที่ 1 สถานศึกษาร่วมกันสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันและบริบท สภาพแวดล้อม แล้ววิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย มาพัฒนาหลักสูตรที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะไปดำรงชีวิตและปฏิบัติในสังคมนั้น แนวทางที่ 2 ร่วมกันวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อพิจารณาความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แนวทางที่ 3 สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดขอบเขตและการวางแผน มาตรฐานการดำเนินงานในแต่ละภาระงาน วิธีการแก้ไขปัญหา การวางแผนจัดสรรทรัพยากรขั้นตอนและระยะเวลา การปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย แนวทางที่ 4 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน แนวทางที่ 5 กำหนดคู่มือในการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2. ขั้น D-DO (ลงมือปฏิบัติจริงตามแผน) แนวทางที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละภาระงาน และระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน แนวทางที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาศึกษาข้อมูลและของสภาพงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และปฏิบัติขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ และแนวทางที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงาน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

3. ขั้น C-Check (การตรวจสอบวัดผล) แนวทางที่ 1 มีการตรวจสอบดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีการพิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน แนวทางที่ 2 มีการนิเทศกำกับติดตามตรวจสอบ อย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการดำเนินงานเป็นระยะ แนวทางที่ 3 นำผลการประเมินมาวิเคราะห์นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน และแนวทางที่ 4 ปรับปรุงหรือออกแบบกระบวนการใหม่ เพื่อควบคุมตัวแปรที่เป็นสาเหตุของปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นอีกครั้ง

4. ขั้น A-Act (การปรับปรุงกระบวนการ) แนวทางที่ 1 ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการทำงาน มีส่วนร่วมในการประมวลและกลั่นกรองให้เข้าถึงความรู้แบ่งปันและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แนวทางที่ 2 คัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมนำไปปฏิบัติและกำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำในการปฏิบัติงานอีก แนวทางที่ 3 วิเคราะห์ผลสำเร็จของกิจกรรม

ต่างๆ และนำเสนอต่อสถานศึกษา แนวทางที่ 4 เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการวางแผนการดำเนินงาน และถ้าผลงานบรรลุตามเป้าหมายแล้วให้พัฒนามาตรฐานให้สูงขึ้นในการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่ และแนวทางที่ 5 สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาบริหารวิชาการและการจัดการให้เป็นระบบ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ขอค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากผลการศึกษา การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กของโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญในการะงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนา โดยปัญหาหลัก ที่สำคัญควรได้รับการแก้ปัญหาเพื่อให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งผู้รับผิดชอบยังขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ครูผู้สอนต้องปฏิบัติงานหลายด้าน มีภาระงานจำนวนมากและการดำเนินงานไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ขาดการประสานงานหน้าที่ ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และยังขาดการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรฉัตร เหล่าแคว (2555) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสตรีสิริเกศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 พบว่า ปัญหาการบริหารวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดอบรมให้ความรู้ครูผู้สอนไม่เพียงพอ และบุคลากรในชุมชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งครูมีงานที่ต้องปฏิบัติมากทั้งงานสอนและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข ในลำดับรองลงมา เนื่องจากนักเรียนยังขาดกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและครูผู้สอนยังขาดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์ และส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองเพื่อความเป็นครูมืออาชีพด้วยการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ในการจัดการเรียนรู้อย่างมาพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ธิมาธนนันท์ (2555) ได้ศึกษา เรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวาริ อำเภอแม่สรวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆ

โดยการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานกับโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ส่งเสริมการสอนซ่อมเสริม โดยการหมุนเวียนตามสาระวิชา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเทคนิคการสอนของครูในกลุ่มเครือข่าย

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขในลำดับถัดมา เนื่องจากโรงเรียนยังขาดการใช้สื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และครูยังไม่ได้รับการพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึง จึงควรดำเนินการพัฒนาเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิลวรรณ วัฒนา (2556) ได้ศึกษา การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ด้านการพัฒนา สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก พบปัญหาครูขาดงบประมาณในการพัฒนาสื่อประกอบกับขาดความสามารถทางนวัตกรรมและเทคโนโลยี

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ตามภาระงานที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ ควรมีการศึกษาวិเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาและสภาพ ชุมชน ท้องถิ่น และองค์ความรู้ต่างๆเพื่อสามารถนำมาสร้างแนวทางการบริหารงานที่เหมาะสม สถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครูและบุคลากรมีระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีคู่มือในการดำเนินงานโดยอาศัย การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งต้องมีการมอบหมายภารกิจอย่างชัดเจน มีการนิเทศกำกับ ติดตามอย่างเป็นระบบ และมีผลการดำเนินไปปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของอาคม ยุพานิชย์ และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565, หน้า 137-150) ควรส่งเสริมให้มีการประชุมวางแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำการเรียนการสอน โดยให้นำสื่อการเรียนการสอนมาใช้เพื่อให้เกิดความหลากหลายมากขึ้น และจัดทำระเบียบข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่ตามลำดับ และงานวิจัยของศิวัพร ละหารเพชร (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ส่งเสริมให้มีการประชุม วางแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง อบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา และชุมชนควรมีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาในการสร้างหลักสูตรสถานศึกษาจนสำเร็จ

จากแนวทางในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยสร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเวียงตาลพิทยาคม อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นกรอบในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ขั้น P-Plan การวางแผนการดำเนินงาน ขั้น D-DO (ลงมือปฏิบัติจริงตามแผน) ขั้น C-Check (การตรวจสอบวัดผล) และขั้น A-Act (การปรับปรุงกระบวนการ) เพื่อให้การบริหารงานวิชาการเกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและยกระดับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรพงศ์ ทับอินทร์ (2558, หน้า 68-78) การใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต 42 ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะต่างๆครบถ้วนตามหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียนมีทิศทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานกลางที่กำหนด โดยมีระบบบริหารคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย มีการแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดจนสถานศึกษาและหน่วยงานที่รับผู้จบการศึกษามีความมั่นใจและพึงพอใจในคุณภาพของผู้จบการศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดลำปาง เพื่อส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงขึ้น

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดลำปาง ควรให้ความสำคัญกับ การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลัก เพื่อส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารวิชาการ เพื่อให้โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) เป็นโรงเรียนดีที่มีคุณภาพต่อไป

2.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้ได้รับองค์ความรู้สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก และเป็นแนวทางแนวทางการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำกระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) หรือ วงจรเดมมิง (Deming Cycle) มาเป็นกรอบในการดำเนินงาน มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้ 1) ขั้น P-Plan (การวางแผนการดำเนินงาน) คือ แนวทางที่ 1 สถานศึกษาร่วมกันสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันและบริบท สภาพแวดล้อม แล้ววิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย มาพัฒนาหลักสูตรที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะไปดำรงชีวิตและปฏิบัติในสังคมนั้นแนวทางที่ 2 ร่วมกันวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อพิจารณาความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แนวทางที่ 3 สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดขอบเขตและการวางแผนเป้าหมาย มาตรฐานการดำเนินงานในแต่ละภาระงาน วิธีการแก้ไขปัญหา การวางแผนจัดสรรทรัพยากรขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายแนวทางที่ 4 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน และแนวทางที่ 5 กำหนดคู่มือในการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง 2) ขั้น D-DO (ลงมือปฏิบัติจริงตามแผน) คือ แนวทางที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและบุคลากร เกี่ยวกับการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละภาระงาน และระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจนแนวทางที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาศึกษาข้อมูลและของสภาพงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และปฏิบัติขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้และแนวทางที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงาน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา 3) ขั้น C-Check (การตรวจสอบวัดผล) คือ แนวทางที่ 1 มีการตรวจสอบดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีการพิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน แนวทางที่ 2 มีการนิเทศกำกับ ติดตามตรวจสอบ อย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการดำเนินงานเป็นระยะแนวทางที่ 3 นำผลการประเมินมาวิเคราะห์นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและแนวทางที่ 4 ปรับปรุงหรือออกแบบกระบวนการใหม่ เพื่อควบคุมตัวแปรที่เป็นสาเหตุของปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นอีกครั้ง 4) ขั้น A-Act (การปรับปรุงกระบวนการ) คือ แนวทางที่ 1 ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการทำงาน มีส่วนร่วมในการประมวลและกลั่นกรองให้เข้าถึงความรู้แบ่งปันและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแนวทางที่ 2 คัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมนำไปปฏิบัติและกำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำในการปฏิบัติงานอีกแนวทางที่ 3 วิเคราะห์ผลสำเร็จของกิจกรรมต่างๆ และนำเสนอต่อสถานศึกษา

แนวทางที่ 4 เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการวางแผนการดำเนินงาน และถ้าผลงานบรรลุตามเป้าหมายแล้วให้พัฒนามาตรฐานให้สูงขึ้นในการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่ และเพิ่มแนวทางที่ 5 สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาบริหารวิชาการและการจัดการให้เป็นระบบ

**การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**

ขั้น P-Plan (การวางแผนการดำเนินงาน)
แนวทางที่ 1 สถานศึกษาร่วมกันสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันและบริบท สภาพแวดล้อม แล้ววิเคราะห์เนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย มาพัฒนาหลักสูตรที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะไปดำรงชีวิตและปฏิบัติในสังคมนั้น
แนวทางที่ 2 ร่วมกันวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อพิจารณาความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
แนวทางที่ 3 สถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดขอบเขตและการวางแผนเป้าหมาย มาตรฐานการดำเนินงานในแต่ละภาระงาน วิธีการแก้ไขปัญหา การวางแผนจัดสรรทรัพยากรขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย
แนวทางที่ 4 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน
แนวทางที่ 5 กำหนดคู่มือในการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
ขั้น D-DO (ลงมือปฏิบัติจริงตามแผน)
แนวทางที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและบุคลากร เกี่ยวกับการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละภาระงาน และระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน
แนวทางที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาศึกษาข้อมูลและของสภาพงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้นเน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และปฏิบัติขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้
แนวทางที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารวมการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงานและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา
ขั้น C-Check (การตรวจสอบวัดผล)
แนวทางที่ 1 มีการตรวจสอบดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีการพิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน
แนวทางที่ 2 มีการนิเทศกำกับ ติดตามตรวจสอบ อย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการดำเนินงานเป็นระยะ
แนวทางที่ 3 นำผลการประเมินมาวิเคราะห์นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน
แนวทางที่ 4 ปรับปรุงหรือออกแบบกระบวนการใหม่เพื่อควบคุมตัวแปรที่เป็นสาเหตุของปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นอีกครั้ง
ขั้น A-Act (การปรับปรุงกระบวนการ)
แนวทางที่ 1 ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการทำงานมีส่วนร่วมในการประมวลและกลั่นกรอง ให้เข้าถึงความรู้ แบ่งปันและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
แนวทางที่ 2 คัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมนำไปปฏิบัติและกำหนดเป็นมาตรฐานเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำในการปฏิบัติงานอีก
แนวทางที่ 3 วิเคราะห์ผลสำเร็จของกิจกรรมต่างๆ และนำเสนอต่อสถานศึกษา
แนวทางที่ 4 เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการวางแผนการดำเนินงาน และถ้าผลงานบรรลุตามเป้าหมายแล้วให้พัฒนามาตรฐานให้สูงขึ้นในการดำเนินงานตามวงจร PDCA ในรอบใหม่
แนวทางที่ 5 สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาบริหารวิชาการและการจัดการให้เป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชุมชนการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา ชีมาธนนท์. (2555). *แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านวารี อำเภอมะสอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ธีรพงศ์ ทับอินทร์. (2558). การใช้วงจรเดมมิ่ง (พีดีซีเอ) ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(2), 68-78.
- นิลวรรณ วัฒนา. (2556). *การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มยุรฉัตร เหล่าแคว. (2555). *ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสตรีสิริเกศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). *ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาคม ยุพานิชย์ และสุรางคนา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(1), 137-150.